

VENDIM
Nr.8, datë 10.6.2011

NË EMËR TË REPUBLIKËS

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, të përbëra nga:

Shpresa Beçaj	Kryesuese
Besnik Imeraj	Anëtar
Gani Dizdari	Anëtar
Ardian Dvorani	Anëtar
Fatos Lulo	Anëtar
Ardian Nuni	Anëtar
Guxim Zenelaj	Anëtar
Arjana Fullani	Anëtare
Aleksandër Muskaj	Anëtar
Evelina Qirjako	Anëtare
Majlinda Andrea	Anëtare
Andi Çeliku	Anëtar
Mirela Fana	Anëtare
Medi Bici	Anëtar

në seancat gjyqësore të datave 31.5.2011, 1.6.2011 dhe 10.6.2011 morën në shqyrtim çështjen civile nr.7 Akti, që u përket:

PADITËSE: Eriona Haxhijaj, përfaqësuar nga avokate Erinda Ballanca.

I PADITUR: Chemonics International Inc, zyrë përfaqësimi, Tiranë, përfaqësuar nga avokati Fatos Lazimi.

OBJEKTI I PADISË: Konstatimi i zgjidhjes së marrëdhënies së punës me shkak abuziv, detyrimi i punëdhënësit të dëmshpërblejë paditësen me pagën e një viti pune për shkak të zgjidhjes së kontratës për shkak abuziv; konstatim i zgjidhjes për shkak të paarsyeshëm dhe detyrimi për të dëmshpërblyer me pagën e një viti pune; pagimi i dy muajve pagë për mosrespektim të procedurës dhe pagimi i pushimeve të papaguara.

BAZA LIGJORE: Neni 31 e vijues të Kodi të Procedurës Civile nenet 7, 12, 21, 24, 32, 140, 144, 146, 153, 155 të Kodit të Punës.

Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendimin nr.4088 Akti, datë 12.4.2010, ka vendosur:

Rrëzimin e kërkesës për nxjerrjen e çështjes jashtë juridiksionit.

Kundër vendimit ka ushtruar ankim të veçantë ana e paditur, Chemonics International INC, regjistruar si zyrë përfaqësimi me të cilin kërkon prishjen e vendimit të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë dhe nxjerrjen e çështjes jashtë juridiksionit të gjykatave shqiptare, për këto shkaqe:

- Vendimi i gjykatës është produkt i mungesës së një analize dhe interpretimi të plotë të dispozitave të marrëveshjes ndërkombëtare - Marrëveshja bilaterale ndërmjet Qeverisë së Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së Shteteve të Bashkuara të Amerikës e datës 10.6.1992.

- Kjo marrëveshje është ende në fuqi dhe për rrjedhojë qëndron në superioritet/prevalon ndaj legjislacionit të brendshëm. Fakt ky që nuk është adresuar në mënyrën e duhur nga gjykata.

- Meqenëse çështja e shtruar për zgjidhje para gjykatës përmban elemente të huaja, çështja e juridiksionit do të gjejë zgjidhje nëpërmjet parimeve, standardeve dhe normave ligjore të së drejtës ndërkombëtare private. Vendimi i gjykatës referon përciptazi në këto akte dhe nuk thellohet në elementet kyçe që përcaktojnë juridiksionin e çështjes konkrete.

- Gjykata gabimisht arrin në konkluzionin se nuk plotësohen në mënyrë kumulative të dyja kushtet e kërkuara nga marrëveshja bilaterale. Kështu, vlerësohet se marrëveshja nuk ofron imunitet në lidhje me kontratat e punës lidhur midis anës së paditur si punëdhënëse dhe paditëses si punëmarrëse, pasi kjo kontratë nuk është si kontratat e tjera dhe, po sipas gjykatës, ligji i aplikueshëm selektohet në bazë të parimit *lex loci laboris* (ligji më i favorshëm për punëmarrësin).

- Përkundrazi, kontrata e punës, në kuadrin e Projektit të Administratës Publike, për të cilin është kontraktuar i padituri nga USAID, është në vlerë si të gjitha kontratat e tjera të shërbimit, përmes të cilave përmbushen në mënyrë direkte objektivat e veprimtarisë së të paditurit.

- Pritshmëria nga kontrata e punës me paditësen ishte e lartë dhe e lidhur drejtpërdrejt me realizimin e një prej objektivave madhorë të projektit në tërësi, atë të procedurave të licencimit të biznesit

në Shqipëri. Për rrjedhojë, shërbimet që priteshin të jepeshin nga paditësja, si pasojë e kontratës së punës nuk mund të mos konsiderohen si veprime që lidhen drejtpërdrejt me përmbushjen e aktiviteteve të të paditurit. Nuk ka argument që të mbështesë që veprimtaria e paditësit është jashtë përgjegjësiwe civile që lidhen drejtpërdrejt me objektivat e projektit.

- Përgjegjësitë civile të një kontrate pune përfshihen brenda frymës dhe objektit të përcaktuar në nenin 3/d të marrëveshjes.

- Në nuk kontestojmë ligjin e zbatueshëm, që është ai shqiptar, por kjo nuk do të thotë se vetëm gjykatat shqiptare mund të zbatojnë ligjin e huaj. Si një çështje e së drejtës ndërkombëtare private edhe një forum i huaj, i cili duhet të vendosë juridiksionin mbi një çështje në bazë të një kushti ligjor, mund të zgjidhë mosmarrëveshjen duke zbatuar ligjin shqiptar në mënyrë të detyrueshme.

- Çdo zgjedhje e vullnetshme e palëve përmes kontratës në lidhje me juridiksionin e forumit rezulton si kusht nul i pavlefshëm në raport me një normë të karakterit urdhërues e prevalues, siç është neni 3/d i marrëveshjes.

- Gjykata duhet të kishte pasur parasysh nenin 31 të ligjit nr.3920, datë 21.11.1964 “Për të drejtat e të huajve dhe zbatimin e ligjit të huaj”.

KOLEGJET E BASHKUARA TË GJYKATËS SË LARTË,

pasi dëgjuan relatimin e çështjes nga gjyqtarët Ardian Nuni dhe Arjana Fullani; përfaqësuesin e palës së paditur, avokatin Fatos Lazimi, që kërkoi prishjen e vendimit të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë dhe nxjerrjen e çështjes jashtë juridiksionit të gjykatave shqiptare; përfaqësuesin e palës paditëse, avokaten Erinda Ballanca, që kërkoi lënien në fuqi të vendimit të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë; dhe pasi shqyrtuan dhe analizuan në tërësi çështjen,

VËREJNË:

Rrethanat e çështjes

1. Nga materialet e dosjes gjyqësore rezulton se paditësja Eriona Haxhiaj ka qenë në marrëdhënie pune pranë anës së paditur në pozicionin e Këshilltarit të Licencimit të Biznesit, me kontratë me afat të përcaktuar nga data 16.2.2009 deri më datë 22.1.2010.

2. Ana e paditur e këtij gjykimi, Chemonics International INC është zyrë e përfaqësimit të Kompanisë Chemonics International INC, shoqëri e themeluar sipas ligjit të përgjithshëm të shoqërive të shtetit Delaware. Zyra e përfaqësimit në Shqipëri është regjistruar me vendimin nr.36 546, datë 13.11.2006 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë. Në ushtrim të aktivitetit për zbatimin e projektit të reformës së Administratës Publike në Shqipëri ka kontraktuar me USAID, organizatë publike e krijuar nga qeveria e SHBA-së dhe financohet prej saj.

3. Me shkresën e datës 17.6.2009, ana e paditur ka njoftuar paditësen për zgjidhjen e menjëhershme të kontratës së punës dhe i ka kërkuar të paraqitet në datë 24.6.2009 për bisedime rreth arsyeve të zgjidhjes së kësaj kontrate. Më datë 24.6.2009 paditëses i është njoftuar vendimi përfundimtar për zgjidhjen e marrëdhënies së punës.

4. Paditësja, Eriona Haxhiaj, me pretendimin se zgjidhja e kontratës së punës është me shkak abuziv, pa shkaqe të arsyeshme, ka kërkuar zgjidhjen e pasojave ekonomike të ndërprerjes së marrëdhënies të punës.

5. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendimin nr.4088 akti, datë 12.4.2010, ka rrëzuar kërkesën e palës së paditur për nxjerrjen e çështjes jashtë juridiksionit.

5.1. Gjykata, pasi citon nenet 42/2, 49 të Kushtetutës; pikën 3.d të marrëveshjes ekonomike dypalëshe, lidhur midis Qeverisë së Republikës së Shqipërisë dhe asaj të Shteteve të Bashkuara të Amerikës, miratuar me dekretin nr.224, datë 11.6.1992 të Presidentit të Republikës; kontratës së punës lidhur midis palëve ndërgjyqëse, nenet 36, 37/1 të Kodit të Procedurës Civile, arsyeton: “... përcaktimi paraprak i juridiksionit të një çështjeje që paraqitet për shqyrtim para gjykatave shqiptare ka gjetur rregullim të shprehur nëpërmjet një norme të ligjit të brendshëm (jus cogens). Përgjashtimet nga rregullimi i mësipërm kërkojnë në natyrën apo lëndën e mosmarrëveshjes (administrative apo kushtetuese) dhe, kur ka një element të huaj, në rastin më të mirë në aktet ndërkombëtare të pranuar nga palët (konventë apo marrëveshje dypalëshe), apo kërkohet në parimet e së drejtës ndërkombëtare, siç janë reciprociteti, ose norma të kolizionit... Marrëveshja e datës 10.6.1992 përbën një përcaktim të qartë mbrojtës nëpërmjet

gëzimit të imunitetit për përgjegjësitë në raste të përcaktuara shprehimisht në të. Parimi që dhënia e imunitetit të subjekteve të caktuara të së drejtës përbën përjashtim nga juridiksioni i gjykatave të vendit në të cilin ngrihet çështja... Në rastin e ngritjes së pretendimit për imunitetin, në mënyrë të pashmangshme, gjykata verifikon, në radhë të parë, faktin nëse subjekti që paraqet pretendimin hyn nën sferën e mbrojtjes së parashikuar në aktin ndërkombëtar dhe së dyti, nëse sfera e të drejtave të reklamuar mbrohet nga akti. Ekzistenca e këtyre elementeve kërkohet në mënyrë kumulative dhe jo alternative, në aspektin që mungesa e njërit prej tyre e bën të paaplikueshëm normën. Në këtë këndvështrim, në pikën 3.d marrëveshja përcakton qartësisht subjektet që kanë imunitet dhe janë ato që: **i)** financohen; **ii)** kanë lidhur kontratë me Qeverinë Amerikane për të zbatuar sa flitet në marrëveshje, si dhe marrëveshja përcakton qartësisht sferën e gëzimit të imunitetit vetëm për përgjegjësitë civile që lidhen drejtpërdrejt me përmbushjen e këtyre punëve... Rezultoi nga gjykimi se pala e paditur (është), përfshihet në kategorinë e subjekteve që gëzojnë mbrojtjen nëpërmjet imunitetit që ofron marrëveshja,... Për sa i përket kushtit tjetër, marrëveshja në fjalë e kufizon sferën e mbrojtjes vetëm sa i përket përgjegjësiave civile që lidhen drejtpërdrejt me përmbushjen e këtyre punëve, duke lënë jashtë kësaj sfere llojet e tjera të përgjegjësiave, përfshirë këtu edhe të drejtat dhe detyrimet mes punëdhënësve dhe punëmarrësve të kompanisë... nga gjykata çmohet se një kontratë pune mes punëmarrësit dhe kompanisë nuk lidhet në mënyrë të drejtpërdrejtë me përmbushjen e projektit... nga ana tjetër gjykata çmon se mosmarrëveshja e paraqitur për shqyrtim para saj është në juridiksionin gjyqësor pasi ajo është përcaktuar si e tillë në kontratën e lidhur dhe nënshkruar rregullisht mes palëve... vetë pala e paditur e ka përzgjedhur gjykatën... e ka pranuar faktin se kontrata e punës nuk është lidhur drejtpërdrejt me përmbushjen e detyrave siç përcakton marrëveshja”.

6. Kundër vendimit ka ushtruar ankim të veçantë ana e paditur: Chemonics International INC, me të cilin kërkon prishjen e vendimit të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë dhe nxjerrjen e çështjes jashtë juridiksionit të gjykatave shqiptare.

7. Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, në seancën gjyqësore të datës 27.5.2010, duke marrë shkas nga çështja në shqyrtim dhe duke pasur parasysh se në praktikë kanë lindur keqkuptime lidhur me zbatimin e nenit 39 të Kodit të Procedurës Civile; me zbatimin e marrëveshjeve dypalëshe të nënshkruara nga Qeveria e Republikës së Shqipërisë me qeveritë e vendeve të tjera, si dhe nga Konventa e Vjenës “Mbi marrëdhëniet diplomatike” (1961), konventa “Për privilegjet dhe imunitetet e agjencive të specializuara” dhe anekset e saj, miratuar me ligjin nr.9105, datë 17.7.2003, ka arritur në konkluzionin se është rasti të njësohet praktika gjyqësore lidhur me zbatimin e kësaj dispozite dhe marrëveshjeve dypalëshe.

7.1. Kolegji Civil i Gjykatës së Lartë, për efekt të njësimi të praktikës gjyqësore, para Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë ka shtruar për diskutim këto çështje:

i) Kur midis subjekteve që gëzojnë imunitet nga juridiksioni gjyqësor shqiptar (sipas konventës për privilegjet dhe imunitetet e agjencive të specializuara dhe anekset e saj, miratuar me ligjin nr.9105, datë 17.7.2003 dhe marrëveshjeve dypalëshe të lidhura midis Qeverisë së Republikës së Shqipërisë dhe qeverive të vendeve të tjera) janë lidhur kontrata punësimi me punëmarrës shqiptarë, a kanë gjykatat shqiptare juridiksion për shqyrtimin e mosmarrëveshjeve që lindin nga këto marrëdhënie pune?

ii) Nëse në kontratat e punësimit të lidhura midis subjekteve të mësipërme me cilësinë e punëdhënësve dhe punëmarrësve shqiptarë është përcaktuar se për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve të lindura për shkak të marrëdhënies së punës palët mund t’i drejtohen gjykatës shqiptare, a do të konsiderohet një gjë e tillë si pranim vullnetar i juridiksionit shqiptar në kuptim të nenit 39/a të Kodit të Procedurës Civile?

Ligji i zbatueshëm

8. Dispozitat e Kushtetutës së Republikës të Shqipërisë, të Kodit të Procedurës Civile, të Kodit të Punës dhe të marrëveshjes ekonomike dypalëshe, lidhur midis Qeverisë së Republikës së Shqipërisë dhe asaj të Shteteve të Bashkuara të Amerikës, në të cilat është parashikuar:

8.1. Neni 42/2 i Kushtetutës: “Kushdo, për mbrojtjen e të drejtave, të lirive dhe të interesave të tij kushtetues dhe ligjorë, ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj”.

8.2. Neni 116 i Kushtetutës: “1. Aktet normative që kanë fuqi në të gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë janë: a) Kushtetuta; b) marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara; c) ligjet; ç) aktet normative të Këshillit të Ministrave.

2. Aktet që nxirren nga organet e pushtetit vendor kanë fuqi vetëm brenda juridiksionit territorial që ushtrojnë këto organe.

3. Aktet normative të ministrave dhe të organeve drejtuese të institucioneve të tjera qendrore kanë fuqi në të gjithë territorin e Republikës së Shqipërisë brenda sferës së juridiksionit të tyre”.

8.3. Neni 122 i Kushtetutës: “1. Çdo marrëveshje ndërkombëtare e ratifikuar përbën pjesë të

sistemit të brendshëm juridik pasi botohet në Fletoren Zyrtare të Republikës së Shqipërisë. Ajo zbatohet në mënyrë të drejtpërdrejtë, përveç rasteve kur nuk është e vetëzbatueshme dhe zbatimi i saj kërkon nxjerrjen e një ligji. Ndryshimi, plotësimi dhe shfuqizimi i ligjeve të miratuara me shumicën e të gjithë anëtarëve të Kuvendit për efekt të ratifikimit të marrëveshjeve ndërkombëtare bëhet me të njëjtën shumicë.

2. Një marrëveshje ndërkombëtare e ratifikuar me ligj ka epërsi mbi ligjet e vendit që nuk pajtohen me të.

3. Normat e nxjerra prej një organizate ndërkombëtare kanë epërsi, në rast konflikti, mbi të drejtën e vendit, kur në marrëveshjen e ratifikuar nga Republika e Shqipërisë për pjesëmarrjen në atë organizatë, parashikohet shprehimisht zbatimi i drejtpërdrejtë i normave të nxjerra prej asaj”.

8.4. Neni 39 i Kodit të Procedurës Civile: “Anëtarët e përfaqësive diplomatike e konsullore të vendosura në Republikën e Shqipërisë nuk i nënshtrohen juridiksionit të gjykatave shqiptare, përveç kur: a) pranojnë vullnetarisht; b) ekzistojnë rastet dhe kushtet e parashikuara nga Konventa e Vjenës për marrëdhëniet diplomatike”.

8.5. Neni 7/3 i Kodi i Punës: “Marrëveshjet që lidhen me juridiksionin janë të vlefshme vetëm nëse përcaktohen pas lindjes së konfliktit”.

KOLEGJET E BASHKUARA TË GJYKATËS SË LARTË VLERËSOJNË:

9. Të kufizohen për njësimin e praktikës gjyqësore vetëm për sa u përket mosmarrëveshjeve që lindin nga marrëdhëniet e punës midis punëmarrësve shqiptarë dhe subjekteve që gëzojnë imunitet juridiksional territorial sipas marrëveshjes dypalëshe të lidhur midis Qeverisë së Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së Shteteve të Bashkuara të Amerikës, datë 10.6.1992, miratuar me dekretin nr.224, datë 11.6.1992 të Presidentit të Republikës. Kjo për arsye se interpretimi dhe zbatimi i tërësisë së akteve ndërkombëtare në të cilat parashikohet imuniteti juridiksional nga gjykatat shqiptare nuk është relevant me çështjen në shqyrtim dhe, njëkohësisht, mosmarrëveshjet që mund të lindin nga zbatimi i këtyre akteve janë të dallueshme rast pas rasti dhe trajtimi njësuës i praktikës gjyqësore, referuar çështjes konkrete, mund të passjellë cenim të të drejtave qoftë të subjekteve që përfitojnë imunitet, apo të subjekteve, që për shkak të këtij imuniteti, u kufizohet aksesit në gjykatat shqiptare.

10. Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, në shqyrtim të akteve të dosjes gjyqësore, objektit të padisë, pretendimeve të palëve, vendimit të gjykatës, shkaqeve të ankimit dhe në interpretim e zbatim të dispozitave kushtetuese, të marrëveshjes dypalëshe të sipërcituar, të Kodit të Procedurës Civile, vlerësojnë se:

i) pretendimet e parashtruara në ankim, të cilat kanë të bëjnë me parimet e përgjithshme dhe që referojnë në pyetjen e parë të shtruar nga Kolegji Civil i kësaj gjykate për njësim të praktikës gjyqësore janë të drejta dhe si të tilla duhet të pranohen;

ii) ndërsa pretendimet që lidhen me rastin konkret e që referojnë në marrëveshjen dypalëshe të sipërcituar dhe në kontratën e punës lidhur midis palëve ndërgjyqëse nuk gjejnë mbështetje në ligj, prandaj nuk përbëjnë shkak ligjor për të motivuar cenimin e vendimit të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë.

I-11. Në nenin 3.d të marrëveshjes shprehimisht parashikohet: “Në mënyrë që t’i sigurojë përfitim maksimal popullsisë së Republikës së Shqipërisë, nga ndihma që do t’i jepet në bazë të kësaj marrëveshje dhe duke përjashtuar për sa mund të bihet dakord nga dyja qeveritë: d) Organizatat individuale, publike ose private dhe punonjësit e organizatave publike ose private, që kanë lidhur kontratë ose financohen nga Qeveria e Shteteve të Bashkuara të Amerikës, të cilat ndodhen në Shqipëri për të vënë në zbatim sa flitet në këtë marrëveshje, do të kenë imunitet ndaj të gjitha përgjegjësiave civile që lidhen drejtpërdrejt me përmbushjen e këtyre punëve”.

12. Në kuptim të përmbajtjes së kësaj dispozite, referuar akteve ndërkombëtare të miratuara nga shteti shqiptar, të tilla si Karta e OKB-së dhe Konventa mbi privilegjet dhe imunitetet e Kombeve të Bashkuara, Konventa e Vjenës për marrëdhëniet diplomatike (e vitit 1961, hyrë në fuqi për Shqipërinë më 8.2.1998), Konventa e Vjenës për marrëdhëniet konsullore (1963), Konventa për privilegjet dhe imunitetet e agjencive të specializuara dhe anekset e saj, si dhe marrëveshjes dypalëshe të sipërcituar, është përcaktuar rrethi i subjekteve që janë të përjashtuar nga juridiksioni territorial i brendshëm gjyqësor dhe administrativ dhe, si pasojë, nuk mund të jenë subjekte të padive, kërtimeve apo procedurave të ekzekutimit në vendin tonë, sikurse është rasti. Përjashtimi nga juridiksioni territorial i vendit pritës, Shqipërisë, përfshin të gjitha funksionet zyrtare të këtyre subjekteve dhe është i paprekshëm, me përjashtim të rastit kur ata heqin dorë në mënyrë eksplicite.

12.1. Respektivisht, sipas pikës 3.d të kësaj marrëveshjeje, organizatat individuale, publike ose private, dhe punonjësit e organizatave publike ose private, që kanë kontratë me/ose financohen nga Qeveria e Shteteve të Bashkuara të Amerikës, që janë të pranishëm në Republikën e Shqipërisë për të kryer punë për sa flitet në këtë marrëveshje, do të kenë imunitet ndaj të gjitha përgjegjësiave civile që lidhen direkt me kryerjen e këtyre punëve.

12.2. Për rastin konkret, rezulton se pala e paditur, Chemonics International INC, zyrë përfaqësimi e Kompanisë Chemonics International INC, me qendër në shtetin Delaware të Shteteve të Bashkuara të Amerikës është zbatuese e programit II të Korpooratës Sfida e Mijëvjeçarit, me numër kontrate DFD-I-00-08-00070-00, projekt që financohet tërësisht nga Qeveria e Shteteve të Bashkuara të Amerikës. Pra, si kontraktor që punon në Shqipëri për USAID-in, pala e paditur është subjekt i marrëveshjes së mësipërme. Për rrjedhojë, ky subjekt ka imunitet ndaj të gjitha përgjegjësiave civile që lidhen me zbatimin e këtij projekti në Shqipëri.

13. Kolegjet e Bashkuara, në vështirim të nenit 42/2 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, nenit 6§1 të Konventës europiane të të drejtave të njeriut, jurisprudence së Gjykatës Europiane të të Drejtave të Njeriut, evidentojnë se e drejta e aksesit në gjykatën kombëtare u nënshtrohet rregullimeve kufizuese për aq sa këto kufizime nuk reduktojnë aksesin e individit në gjykatat kombëtare në një mënyrë të tillë, apo në atë masë sa të dëmtojë thelbin e të drejtës. Në kuptim të përmbajtjes së marrëveshjes konkrete dhe qëllimit legjitim të saj, nuk konstatohet asnjë lidhje e paarsyeshme e proporcionalitetit midis kufizimit në fjalë dhe qëllimit që synohet të arrihet prej saj.

14. Në këto rrethana, Kolegjet e Bashkuara vlerësojnë se, në dhënien e imunitetit palës së paditur në bazë të marrëveshjes dypalëshe, nuk mund të thuhet se është tejkaluar marzhi i vlerësimit që shtetit shqiptar i lejohej në kufizimin e aksesit të individit në gjykatë.

14.1. Ky qëndrim buron dhe nga jurisprudence e GJEDNJ-së, sipas së cilës “... *disa kufizime mbi aksesin (në gjykatë) duhet të konsiderohen si të qenësishme, si për shembull ato kufizime që përgjithësisht pranohen nga komuniteti i shteteve si pjesë e doktrinës së imunitetit shtetëror*”.¹

15. Ndonëse nuk është i aplikueshëm në rastin konkret, i njëjti qëndrim mbahet dhe në nenin 31 të ligjit nr.3920, datë 21.11.1964 “Për të drejtat e të huajve dhe zbatimin e ligjit të huaj”, të ndryshuar, ku parashikohet se në lidhje me juridiksionin e gjykatave shqiptare ndaj të huajve dispozitat e këtij ligji “... *nuk zbatohen kur me konventa ndërkombëtare, në të cilat ka marrë pjesë Republika Popullore e Shqipërisë, janë caktuar dispozita të ndryshme*”.

16. Në vijim të argumentimit të mësipërm dhe në kushtet kur marrëveshja ndërkombëtare e mësipërme, që sipas Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë (neni 116), ka një status superior ndaj ligjeve, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë arrijnë në përfundimin njësoj se **kur midis subjekteve që gëzojnë imunitet nga juridiksioni gjyqësor shqiptar, sipas marrëveshjes dypalëshe të lidhur midis Qeverisë së Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së Shteteve të Bashkuara të Amerikës datë 10.6.1992, janë lidhur kontrata punësimi me punëmarrës shqiptarë, pavarësisht nga ligji i aplikueshëm për zgjidhjen e mosmarrëveshjes, gjykatat shqiptare nuk kanë juridiksion për shqyrtimin e mosmarrëveshjeve që mund të lindin nga këto marrëdhënie.**

II-17. Kolegjet e Bashkuara, duke marrë në konsideratë rrethanat e çështjes konkrete, veçanërisht kushteve të parashikuara në kontratën e punës lidhur midis palëve ndërgjyqëse, referuar nenit 32/2 të Konventës së Vjenës mbi marrëdhëniet diplomatike, nenit 39/a të Kodit të Procedurës Civile, vlerësojnë se vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, që ka rrëzuar kërkesën e palës së paditur duke pranuar juridiksionin gjyqësor shqiptar për shqyrtimin e kësaj çështje, është i drejtë dhe për këtë shkak duhet të lihet në fuqi.

18. Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, në lidhje me çështjen e dytë të shtruar për zgjidhje nga Kolegji Civil i po kësaj gjykate, vlerësojnë se për rastin në shqyrtim janë të qenësishëm faktorë ligjorë që formësojnë përjashtim nga rregullimet e mësipërme dhe që gjejnë mbështetje në germën “a” të nenit 39 të Kodit të Procedurës Civile dhe në nenin 32/2 të Konventës së Vjenës për marrëdhëniet diplomatike (1961).

¹ MvElhinney kundër Irlandës [GC], nr.31253/96, § 37, ECHR 2001-XI; Manolescu dhe Dobrescu, (dec.), nr.60861/00, § 80, ECHR 2005-VI; Treska kundër Shqipërisë dhe Italisë (dec.), nr.26937/04, ECHR 2006; Vrioni e të tjerë kundër Shqipërisë dhe Italisë nr.35720/04 dhe 42832/06, § 44-47 ECHR 2009

19. Ligji shqiptar dhe marrëveshjet ndërkombëtare ku shteti shqiptar është palë njohin dhe pranojnë se pavarësisht mungesës së juridiksionit të gjykatave shqiptare, për shkak të imunitetit që gëzon njëra prej palëve në mosmarrëveshje si subjekt i posaçëm parashikuar në një marrëveshje/konvente dy ose shumëpalëshe, çështja mund të hyjë në juridiksionin e gjykatave shqiptare në rast se pala heq dorë nga imuniteti.

20. Konventa e Vjenës për marrëdhëniet diplomatike parashikon nocionin e heqjes dorë nga imuniteti për agjentët diplomatikë, anëtarët e familjes së tyre që jetojnë bashkërisht me ta, si dhe personelin teknik dhe administrativ të misionit, si dhe anëtarët e familjeve të tyre. Heqja dorë nga imuniteti, parashikuar në nenet 28 dhe 32 të Konventës në fjalë, i fut ata në juridiksionin e shtetit pritës. I njëjti parim dhe qëndrim konfirmohet edhe në nenin 39/a të Kodi i Procedurës Civile të Republikës së Shqipërisë. Gjithashtu, ligji nr.3920 datë 21.11.1964 “Mbi gëzimin e të drejtave civile nga të huajt dhe zbatimin e ligjit të huaj” në nenin 30, a, parashikon se: “..... shtetasi ose personi juridik i huaj mund të paditet para gjykatave shqiptare: a) kur kur ka pranuar juridiksionin e gjykatave shqiptare.....”.

21. Pavarësisht se asnjë prej marrëveshjeve/ligjeve të mësipërme nuk përcakton formalisht aktin e heqjes dorë, të gjitha konvergojnë në atë se vetëm akti ku vullneti i subjektit për të hequr dorë nga imuniteti është shprehur qartë e fut çështjen në juridiksionin e gjykatave shqiptare.

22. Kolegjet e Bashkuara vlerësojnë se Pavarësisht se Marrëveshja ekonomike dypalëshe midis Qeverisë së Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së Shteteve të Bashkuara të Amerikës nuk parashikon shprehimisht heqjen dorë nga imuniteti, ky “emision” nuk sjell mosnjohjen e këtij parimi dhe aq më pak mosaplikimin e tij. Në të kundërt, siç rezultojnë në rastin konkret, palët e kanë pranuar mundësinë e heqjes dorë nga imuniteti që buron nga marrëveshja dhe e kanë aplikuar atë në lidhje me marrëdhëniet e punës, duke parashikuar shprehimisht në nenin XI kontratën e punës se: “Çdo mosmarrëveshje që lind nga ekzekutimi i kësaj kontrate që nuk do të zgjidhet në mënyrë miqësore do të zgjidhet ekskluzivisht nga Gjykata e Rrethit Tiranë”.

23. Në këto rrethana, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë vlerësojnë se në kushtet kur pala e paditur Chemonics International INC ka përpiluar dhe nënshkruar një kontratë pune, e cila në mënyrë të qartë ka pranuar juridiksionin e një gjykate shqiptare për mosmarrëveshjet që mund të lindin midis palëve në kontratë, kjo përbën një shprehje të qartë të vullnetit të saj për heqjen dorë nga imuniteti që gëzon në bazë të marrëveshjes dypalëshe dhe nënshtrimin, vetëm për këtë lloj marrëdhënie juridiko civile, juridiksionit të gjykatave shqiptare.

24. Pavarësisht pretendimit se përcaktimi i juridiksionit në kontratën e punës është në kundërshtim me nenin 7/3 të Kodit të Punës, i cili parashikon se: “Marrëveshjet që lidhen me juridiksionin janë të vlefshme vetëm nëse përcaktohen pas lindjes së konfliktit”. Kolegjet e Bashkuara vlerësojnë se në rastin konkret nuk gjen zbatim dispozita e mësipërme. Dispozita që parashikon juridiksionin e gjykatave shqiptare në rastin konkret është pasojë e heqjes dorë nga imuniteti, gjë që përbën specifikë të veçantë dhe e dallon atë nga një marrëveshje për ndryshim juridiksioni në kuptim të dispozitës së mësipërme. Për më tepër, ky ndryshim, përveç se bëhet në favor të palës më vulnerabël në një kontratë punësimi, punëmarrësit, me qëllim rritjen e aksesit të tij në gjykatë duke rritur shkallën e garancive që ai gëzon në lidhje me zbatimin e kontratës, i shërben, gjithashtu, arritjes së një zgjidhjeje sa më të shpejtë e më të drejtë lidhur me mosmarrëveshjen, duke qenë kështu larg të qenit “*alteration in pejus*”.

25. Për gjithë sa më sipër, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë arrijnë në përfundimin njësoj se ***nëse në kontratat e punësimit të lidhura midis subjekteve të mësipërme me cilësinë e punëdhënësve dhe punëmarrësve shqiptarë është përcaktuar se për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve të lindura për shkak të marrëdhënies së punës palët mund t’i drejtohen gjykatës shqiptare, një gjë e tillë do të konsiderohet si pranim vullnetar i juridiksionit të gjykatave shqiptare, në kuptim të nenit 39/a të Kodit të Procedurës Civile.***

26. Për sa më sipër, duke iu kthyer çështjes konkrete, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë vlerësojnë se vendimi nr.4088 Akti, datë 12.4.2010 i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë duhet lënë në fuqi.

PËR KËTO ARSYE,

Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, në bazë të nenit 141/2 të Kushtetutës, të nenit 485, pika “a” të Kodit të Procedurës Civile, si dhe të neneve 17, pika “a” dhe 19§4 të ligjit nr.8588, datë 15.3.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës së Lartë të Republikës së Shqipërisë”,

VENDOSËN:

Lënien në fuqi të vendimit nr.4088 akti, datë 12.4.2010 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë.
Ky vendim për njësimin e praktikës gjyqësore dërgohet për botim në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë pro: Shpresa Beçaj (kryesuese) Ardian Dvorani, Gani Dizdari, Besnik Imeraj, Fatos Lulo, Arjana Fullani, Evelina Qirjako, Mirela Fana, Medi Bici

Anëtarë kundër: Ardian Nuni, Aleksandër Muskaj, Andi Çeliku, Majlinda Andrea, Guxim Zenelaj

MENDIMI I PAKICËS

1. Ne gjyqtarët në pakicë, Ardian Nuni, Guxim Zenelaj, Andi Çeliku, Aleksandër Muskaj dhe Majlinda Andrea, kemi mendimin se vendimi nr.4088 akti, datë 12.4.2010 i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, me të cilin është rrëzuar kërkesa e palës së paditur për nxjerrjen e çështjes jashtë juridiksionit të gjykatave shqiptare, është rrjedhojë e zbatimit të gabuar të ligjit dhe për këtë shkak Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë duhej të prishnin atë dhe, për mungesë të juridiksionit të gjykatave shqiptare, të vendosin pushimin e gjykimit të çështjes.

2. Në lidhje me çështjen e parë, që u përket rasteve kur midis subjekteve që gëzojnë imunitet nga juridiksioni gjyqësor shqiptar (sipas marrëveshjes dypalëshe të lidhur midis Qeverisë së Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së Shteteve të Bashkuara të Amerikës datë 10.6.1992), janë lidhur kontrata punësimi me punëmarrës shqiptarë, pakica mban të njëjtin qëndrim me arsyetimin dhe përfundimin njësuës të arritur nga Kolegjet e Bashkuara, ndërsa për çështjen e dytë, lidhur me faktin se kur do të konsiderohet se është hequr dorë nga imuniteti juridiksional territorial, kemi mendim të ndryshëm.

2.1. Pakica vlerëson se në trajtimin dhe zgjidhjen e kësaj çështjeje nuk duhen anashkaluar rregullimet e bëra në aktet ndërkombëtare, Kodin e Procedurës Civile dhe atë të Punës. Zgjidhja e drejtë duhet parë në harmoni me të gjitha rregullimet e bëra në këto akte normative.

3. Referuar dispozitave kushtetuese, akteve ndërkombëtare të miratuara nga shteti shqiptar, marrëveshjes dypalëshe të Qeverisë së Republikës së Shqipërisë me Qeverinë e Shteteve të Bashkuara të Amerikës, legjislacionit të punës dhe kontratës së punës, lidhur midis palëve ndërgjyqëse, pakica mendon se gjykatave shqiptare dhe për rastin konkret, Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë i mungon juridiksioni për të marrë në shqyrtim çështjen objekt gjykimi.

4. Midis qeverisë së Republikës së Shqipërisë dhe qeverisë së Shteteve të Bashkuara të Amerikës është lidhur Marrëveshja ekonomike dypalëshe, miratuar me dekretin nr.224, datë 11.6.1992 të Presidentit të Republikës.

4.1. Në pikën 3.d të marrëveshjes është parashikuar shprehimisht “Në mënyrë që t’i sigurojë përfitim maksimal popullsisë së Republikës së Shqipërisë, nga ndihma që do t’i jepet në bazë të kësaj marrëveshjeje dhe duke përjashtuar për sa mund të bihet dakord nga dy qeveritë: d) Organizatat individuale, publike ose private dhe punonjësit e organizatave publike ose private, që kanë lidhur kontratë ose financohen nga Qeveria e Shteteve të Bashkuara të Amerikës, të cilat ndodhen në Shqipëri për të vënë në zbatim sa flitet në këtë marrëveshje, do të kenë imunitet ndaj të gjitha përgjegjësiave civile që lidhen drejtpërdrejt me përmbushjen e këtyre punëve”.

5. Është me vend të parashtrihet se përgjegjësia civile, si institut i së drejtës, kuptohet, së pari si përgjegjësi e dalluar nga ajo penale dhe, së dyti si përgjegjësi në të cilën përfshihen të gjitha kategoritë e tjera të përgjegjësiave që rrjedhin nga cenimi ose mohimi i të drejtave kur ekzistojnë njëkohësisht të katër kushtet e kërkuara nga ligji (dëmi, faji, paligjshmëria e veprimit ose mosveprimit dhe lidhja shkakësore).

5.1. Në këtë kuptim, përgjegjësia civile është një koncept juridik më i gjerë, e cila përfshin edhe përgjegjësinë që lind për shkak të marrëdhënieve të punës.

6. Në pikën XII të kontratës së punës, lidhur midis paditëses Eriona Haxhij dhe palës së paditur Chemonics International INC, është përcaktuar se: “Kjo kontratë lidhet sipas ligjit shqiptar dhe interpretimi, vlefshëm do të kryhet në përputhje me ligjin shqiptar. Nëse kushtet dhe afatet e kësaj kontrate nuk janë parashikuar në këtë kontratë, do të zbatohen dispozitat e Kodit të Punës”, ndërsa në pikën XI parashikohet se: “Çdo mosmarrëveshje që lind nga ekzekutimi i kësaj kontrate që nuk do të zgjidhet në mënyrë miqësore, do të zgjidhet ekskluzivisht nga Gjykata e Rrethit Tiranë”.

7. Në vështrim të përmbajtjes së pikës XI, palët kanë përcaktuar se për rregullimin e marrëdhënieve të punës, për të drejtat dhe detyrimet e palëve që lindin për shkak të kësaj marrëdhënie, si ligj të aplikueshëm, atë shqiptar.

8. Pala e paditur e këtij gjykimi përfshihet në kategorinë e atyre subjekteve që janë të përjashtuar nga juridiksioni territorial i brendshëm, gjyqësor dhe administrativ dhe për pasojë, *inter alia*, ajo nuk mund të jetë subjekt i padive, kërtimeve apo procedurave të ekzekutimit në vendin tonë, me përjashtim të rastit kur kjo palë heq dorë në mënyrë eksplicite.

9. Në çështjen objekt gjykimi është vënë në diskutim nëse parashikimi i bërë nga palët në pikën XI të kontratës së punës është ose jo heqje dorë nga imuniteti juridiksional territorial.

10. Sipas dispozitave të Konventës së Vjenës për marrëdhëniet diplomatike¹ dhe të Kodit të Procedurës Civile², heqja dorë nga imuniteti është në vullnetin e subjekteve që gëzojnë atë.

11. Në nenin 7/3 të Kodit të Punës është përcaktuar se “Marrëveshjet që lidhen me juridiksionin janë të vlefshme vetëm nëse përcaktohen pas lindjes së konfliktit”.

12. ***Në kuptim të këtyre dispozitave ligjore, heqja dorë duhet të bëhet në mënyrë të shprehur (në mënyrë eksplicite) dhe pas lindjes së konfliktit.***

13. Gjithashtu, në kuptim të nenit 7/3 të Kodit të Punës, edhe nëse kjo klauzolë e kontratës së punës do të konsiderohej si heqje dorë nga imuniteti juridiksional territorial, në kushtet kur kjo marrëveshje është bërë para lindjes së konfliktit është e pavlefshme. Për rrjedhojë nuk mund të konsiderohet si heqje dorë nga imuniteti që pala e paditur gëzon nga marrëveshja dypalëshe e sipërcituar.

14. Pakica rithekson se qëllimi i pikës 3 të nenit 7 të Kodit të Punës, për sa i takon marrëveshjes për juridiksion, është që të bëjë të pamundur që subjekteve përfitues të imunitetit juridiksional territorial t’u kufizohen këto të drejta në situata kur nuk ka konflikt, kur nuk ka mosmarrëveshje. Kjo dispozitë, e cila është ndaluese në objektin e saj, nuk mund të interpretohet me supozim të ndërsjellë, pasi privon këto subjekte nga të drejtat e njohura në aktet ndërkombëtare dhe/ose marrëveshje dypalëshe apo shumëpalëshe.

14.1. Klauzola e kontratës së punës (pika XI), që vjen në kundërshtim me dispozitat urdhëruese të ligjit, nuk krijon asnjë pasojë juridike për palët. Njëkohësisht ajo nuk mund të përdoret si mjet për të shmangur zbatimin e një norme juridike të caktuar në akte ndërkombëtare dhe/ose në marrëveshje dypalëshe apo shumëpalëshe.

14.2. Rregullimi ligjor i nenit 7/3 të Kodit të Punës nuk përbën kufizim të së drejtës për të hequr dorë nga imuniteti, por përcakton momentin se kur mund të hiqet dorë prej tij.

15. Në vijim të argumentit të parashtruar më lart dhe duke marrë në konsideratë në mënyrë koherente tërësinë e normave juridike që lidhen me këtë çështje, në opinionin tonë, duhej të ishte arritur në përfundimin njësoj se:

Në të gjitha rastet kur si palë e paditur para gjykatave shqiptare thirret një person fizik apo juridik që është subjekt i imunitetit juridiksional nga këto gjykata (sipas parashikimeve në akte ndërkombëtare ose në marrëveshje dy apo shumëpalëshe), heqja dorë nga ky imunitet mund të bëhet vetëm me akt në të cilin të shprehet në mënyrë të qartë vullneti për të hequr dorë dhe gjithnjë vetëm pas lindjes së konfliktit.

16. Për sa më sipër, në vështrimin e pakicës, në këtë çështje, Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë duhej të prishnin vendimin nr.4088 Akti, datë 12.4.2010 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë dhe, për mungesë të juridiksionit të gjykatave shqiptare, të vendosin pushimin e gjykimit të çështjes.

Anëtarë: Andi Çeliku, Guxim Zenelaj, Ardian Nuni, Majlinda Andrea, Aleksandër Muskaj

MENDIM PARALEL

Ne, gjyqtarët Ardian Dvorani dhe Evelina Qirjako, bashkohemi me vendimin e shumicës së anëtarëve të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë vetëm për sa i përket zgjidhjes që i kanë bërë këto Kolegje çështjes objekt gjykimi, duke vendosur:

“Lënien në fuqi të vendimit nr.4088 Akti, datë 12.4.2010 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë”.

Por, në kushtet që nuk ndajmë të njëjtin mendim me shumicën e anëtarëve të Kolegjeve të

¹ Neni 32/2 “Heqja dorë duhet të jetë gjithnjë e shprehur”.

² Neni 39 i Kodit të Procedurës Civile: “Anëtarët e përfaqësive diplomatike e konsullore të vendosura në Republikën e Shqipërisë nuk i nënshtrohen juridiksionit të gjykatave shqiptare, përveç kur: a) pranojnë vullnetarisht”.

Bashkuara të Gjykatës së Lartë në lidhje me shkaqet që kanë çuar në marrjen e këtij vendimi, pra me arsyetimin ligjor të vendimit, vlerësojmë të parashatrojmë qëndrimin tonë në lidhje me pyetjet që u shtruan për diskutim para këtyre Kolegjeve.

Siç trajtohet në mënyrë të detajuar edhe në vendimin e Kolegjeve të Bashkuara nr.8, datë 31.5.2011, pyetjet që u shtruan për diskutim ishin:

1. *Kur midis subjekteve që gëzojnë imunitet nga juridiksioni shqiptar (sipas Konventës për privilegjet dhe imunitetet e agjencive të specializuara dhe anekset e saj, miratuar me ligjin nr.9105, datë 17.7.2003 dhe marrëveshjeve dypalëshe të lidhura midis Qeverisë së Republikës së Shqipërisë dhe qeverive të vendeve të tjera) janë lidhur kontrata punësimi me punëmarrës shqiptarë, a kanë gjykatat shqiptare juridiksion për shqyrtimin e mosmarrëveshjeve që lindin nga këto marrëdhënie pune.*

2. *Nëse në kontratat e punësimit të lidhura midis subjekteve të mësipërm me cilësinë e punëdhënësve dhe punëmarrësve shqiptarë është përcaktuar se për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve të lindura për shkak të marrëdhënies së punës palët mund t'i drejtohen gjykatës shqiptare, a do të konsiderohet një gjë e tillë si një pranim vullnetar i juridiksionit shqiptar në kuptim të nenit 39/a të Kodit të Procedurës Civile.*

Kolegjet e Bashkuara u kufizuan në unifikimin e praktikës gjyqësore vetëm të atyre mosmarrëveshjeve të cilat lindin nga marrëdhëniet e punës midis subjekteve që gëzojnë imunitet juridiksional territorial sipas marrëveshjes dypalëshe lidhur midis Qeverisë së Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së Shteteve të Bashkuara të Amerikës (SHBA) të datës 10.6.1992, miratuar me dekretin nr.224, datë 11.6.1992 të Presidentit të Republikës dhe punëmarrësve shqiptarë.

Në gjykimin e kësaj çështjeje ka rezultuar e provuar se pikërisht ana e paditur, shoqëria Chemonics International INC është një zyrë përfaqësimi e kompanisë mëmë, Chemonics International INC, një shoqëri e të drejtës amerikane, themeluar sipas ligjit të përgjithshëm të shoqërive të shtetit Delaware. Zyra e përfaqësimit në Shqipëri është regjistruar me vendimin nr.36 546, datë 13.11.2006 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë. Në ushtrim të aktivitetit për zbatimin e projektit të reformës në administratën publike në Shqipëri kjo e fundit ka kontraktuar me USAID (organizatë amerikane e financuar prej Qeverisë së SHBA-së).

Vlerësojmë se për zgjidhjen e drejtë dhe në përputhje me ligjin të konfliktit objekt gjykimi në rradhë të parë duhet t'i referohemi dhe të analizojmë marrëveshjen dypalëshe të lidhur midis Qeverisë së Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së SHBA-së të datës 10.6.1992, dhe krahas kësaj marrëveshje të analizohen dhe të gjitha aktet e tjera ndërkombëtare që trajtojnë problemin e imunitetit juridiksional, si dhe ligjet e vendit.

Në analizë të kësaj marrëveshjeje, si dhe të akteve dhe parimeve të njohura ndërkombëtare, vlerësojmë se, në lidhje me konfliktin objekt gjykimi, ana e paditur nuk mund të ketë imunitet përpara juridiksionit gjyqësor shqiptar.

Arrijmë në këtë konkluzion pasi:

Në marrëveshjen dypalëshe të lidhur midis Qeverisë së Republikës së Shqipërisë dhe Qeverisë së SHBA-së gjenden dy parashikime, të cilat flasin për imunitetin e palës së huaj nga juridiksioni gjyqësor i shtetit tjetër dhe konkretisht pika “d” dhe “e” e nenit 3 të kësaj marrëveshjeje.

Sipas shkronjës “e”, individët që janë shtetas amerikanë dhe që ushtrojnë funksionet përkatëse në zbatim të marrëveshjes, të cilët nuk janë anëtarë të misionit diplomatik (si dhe familjarët e tyre), gëzojnë imunitet “absolut” (në kuptim të akteve dhe parimeve të njohura të së drejtës ndërkombëtare) nga juridiksioni gjyqësor shqiptar, si për përgjegjësitë civile ashtu edhe ato penale, duke u barazuar statusi i tyre me atë të personelit të misionit diplomatik të SHBA-së në Shqipëri. Ky imunitet gjen zbatim për çdo lloj veprimi apo mosveprimi të tyre, të lidhur ose jo me kryerjen e detyrës (asistencës së dhënë në kuadër të bashkëpunimit ekonomik ç’ka është objekt i marrëveshjes dypalëshe), për të cilën ndodhen në Republikën e Shqipërisë.

Kjo kategori subjektësh nuk i nënshtrohet juridiksionit shqiptar dhe nuk ka asnjë kusht apo kufizim për gëzimin e imunitetit ndaj këtij juridiksioni, përveç kur ata pranojnë vullnetarisht juridiksionin apo autoritetet e një shteti të huaj dhe japin pëlqimin për një gjë e tillë. Ky parim i së drejtës ndërkombëtare gjen zbatim edhe në nenet 39 e 40 të Kodit të Procedurës Penale.

Përveç sa më sipër, në shkronjën “d” të pikës 3 të kësaj marrëveshjeje parashikohet që: *“Organizatave individuale, publike, ose private dhe punonjësit e organizatave publike ose private që kanë*

lidhur kontratë ose financohen nga qeveritë e Shteteve të Bashkuara të Amerikës, të cilat ndodhen në Shqipëri për të vënë në zbatim sa parashikohet në këtë marrëveshje, do të kenë imunitet ndaj të gjitha përgjegjësiave civile të lidhura drejtpërdrejt me përmbushjen e këtyre punëve”.

Në analizë të këtij parashikimi, si dhe në referim të së drejtës ndërkombëtare publike, vlerësojmë se kjo kategori subjektësh gëzon imunitet “të kufizuar” nga juridiksioni gjyqësor shqiptar dhe këto subjekte do të kenë imunitet vetëm për ato veprime apo mosveprime, të cilat ndodhin/kryhen në kuadër të veprimtarisë së kryer prej tyre sipas marrëveshjes të cituar më lart, pra “të lidhura direkt” me përmbushjen e qëllimit dhe objektin e veprimtarisë së anës së paditur.

Ndryshe nga kategoria e subjekteve të përmendura në pikën “3/e”, këta individë e persona juridikë gëzojnë vetëm një shkallë të kufizuar imuniteti kundrejt juridiksionit gjyqësor shqiptar.

Në çështjen objekt gjykimi rezulton që paditësi ka parashtruar kërtime në lidhje me zgjidhjen e menjëhershme dhe të njëanshme të kontratës së punës të lidhur mes saj si punëmarrëse dhe të paditurit si punëdhënës.

Nga provat e administruara dhe të çmuara nga vetë gjykata e faktit është vërtetuar se i padituri bën pjesë në rrethin e subjekteve të parashikuara në shkronjën “d” të pikës 3 të marrëveshjes dypalëshe për sa kohë ajo është një shoqëri që ushtron aktivitet si nënkontraktore e USAID, e cila financohet nga Qeveria e SHBA-së.

Por ajo ç’ka pretendon ana e paditur nuk është gjë tjetër veçse mohim i të drejtës së paditësit për t’iu drejtuar gjykatës shqiptare dhe për të zgjidhur mosmarrëveshjen që është krijuar mes tyre. Sa më sipër është kërkuar në kundërshtim me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë (neni 142) dhe me Konventën europiane të të drejtave të njeriut (neni 6 dhe 1), si dhe shkelje e hapur e parimit të rëndësishëm të aksesit në gjykatë dhe e të drejtës për të pasur një proces të rregullt ligjor brenda një afati të arsyeshëm.

Pala e paditur, pavarësisht detyrimeve kontraktore të saj, dhe pavarësisht vullnetit të saj të shprehur në kontratë për të zgjidhur mosmarrëveshjet përpara një gjykate shqiptare, në një mënyrë jo proporcionale dhe pa treguar qëllimin e këtij veprimi, pa i siguruar palës tjetër një mjet efektiv ankimi për të fituar dhe rivendosur në vend të drejtën e saj të pretenduar të shkelur, kërkon që veprimet e saj të mos i nënshtrohen shqyrtimit gjyqësor të gjykatave shqiptare.

Në analizë të klauzolës 3/d të marrëveshjes së mësipërme arrijmë në përfundimin se me imunitet ndaj përgjegjësiave civile kuptohet fakti që ndaj këtyre subjekteve nuk mund të ngrihet padi civile përpara gjykatave shqiptare për rastet e parashikuara nga neni 3/d.

Neni 3/d ka parashikuar dy kushte kumulative që duhet të plotësohen në mënyrë që këto organizma të gëzojnë imunitet: i) subjekti të jetë një person fizik ose juridik, publik ose privat, që është kontraktuar ose financuar nga Qeveria e SHBA-së për kryerjen e punëve objekt i marrëveshjes, dhe ii) përgjegjësia civile të lidhet drejtpërdrejt me përmbushjen e këtyre punëve.

Rezulton që ana e paditur është person juridik i financuar dhe i kontraktuar nga Qeveria e SHBA-së për zbatimin në Shqipëri të *Programit të Reformës në Administratën Publike, në kuadër të Makroprojektit për Sfidën e Mijëvjeçarit*.

Ndërsa për sa i përket kushtit të dytë, vlerësojmë si ai nuk plotësohet, pasi jo çdo lloj veprimi juridiko-civil i kryer nga i padituri (aq më tepër lidhja e kontratave të punësimit me shtetas shqiptarë), përbën vetvetiu veprime “të lidhura direkt” me veprimtarinë e të paditurit në zbatim të marrëveshjes të cituar më lart. Kjo sepse qëllimi i marrëveshjes nuk është t’i japë të paditurit imunitet të pakufizuar për çdo lloj përgjegjësie civile, por vetëm për ato veprime që çmohen se janë në përmbushje direkte të objektit të veprimtarisë së tij.

Ky ka qenë edhe qëllimi i marrëveshjes, kur ka parashikuar se: “... do të kenë imunitet ndaj të gjitha përgjegjësiave civile që lidhen drejtpërdrejt me përmbushjen e këtyre punëve”. Pra, qëllimi i marrëveshjes ka qenë t’iu japë këtyre subjekteve “imunitet të kufizuar”, duke e kufizuar këtë imunitet vetëm për përgjegjësinë civile që lidhet drejtpërdrejt me përmbushjen e punëve objekt i kësaj marrëveshjeje.

Për të kuptuar qartë këtë lloj imuniteti duhet të shikohet dhe qëllimi pse në këtë marrëveshje është bërë ky përjashtim. Kështu, qëllimi për të cilin është dhënë ky imunitet i kufizuar, del qartë në pjesën e parë të nenit 3, që thotë shprehimisht se: “Në mënyrë që të sigurojë përfitimin maksimal për popullin e Republikës së Shqipërisë nga ndihma që do t’i jepet atij sipas kësaj marrëveshje dhe me përjashtim të rasteve kur qeveritë do të vendosin ndryshe....”.

Në rast se do të interpretohej ndryshe kjo klauzolë atëherë çfarëdo kontraktues, jo nga ata që

përfitojnë, por nga ata që i ofrojnë shërbime të paditurit, do të gjendeshin përpara pamundësisë për të mbrojtur interesat e tyre të ligjshme sipas kontratës, vetëm për shkak se pala tjetër është një subjekt i kontraktuar nga Qeveria e SHBA-së sipas kësaj marrëveshjeje. Një interpretim i tillë, në fakt do të barazonte të paditurin me kategorinë e subjekteve me imunitet absolut nga përgjegjësitë civile të treguara në pikën 3/e të marrëveshjes.

Vlerësojmë se në rast se edhe marrëdhënia e punës do të futej në ato përgjegjësi civile të cilat citon marrëveshja, atëherë ana e paditur do të kishte imunitet absolut dhe do të përjashtohej nga juridiksioni i shtetit shqiptar pavarësisht se e çfarë natyre ishte përgjegjësia civile, në një kohë që çmujmë se vetëm dhënia e asistencës teknike dhe cilësia e dhënies së saj janë objekt i përjashtuar si përgjegjësi civile, pasi janë të lidhura direkt me qëllimin dhe objektin e veprimtarisë së të paditurit.

Përveç sa më sipër, vlerësojmë se nëse imuniteti do të ishte i pakufizuar, pra, ana e paditur do të kishte imunitet absolut ndaj çdo lloji përgjegjësie civile, atëherë kjo gjë do të ishte në mënyrë të shprehur në këtë marrëveshje.

Prandaj jemi të mendimit se kontrata e punësimit, për vetë natyrën e saj, nuk bën pjesë në ato veprime që përfshihen në imunitetin e kufizuar që gëzon pala e paditur. Një kuptim dhe interpretim të tillë të drejtë të marrëveshjes, të parimeve e normave të së drejtës ndërkombëtare dhe të ligjit shqiptar, e gjejmë në vetë sjelljen e palës së paditur, e cila në kontratën e punësimit ka pranuar në mënyrë të shprehur edhe nënshtrimin ndaj juridiksionit gjyqësor shqiptar në rast konflikti midis tij dhe punëmarrësit.

Në vlerësojmë se ky qëndrim i shprehur në kontratën e punës reflekton me korrektësi qëllimin dhe përmbajtjen e dispozitave të marrëveshjes, e cila nuk i përfshin marrëdhëniet e punës në veprimet e “lidhura direkt” me kryerjen e veprimtarive të ndihmës ekonomike të shtetit amerikan ndaj shtetit shqiptar.

Dispozitat e marrëveshjes dhe ato të kontratës së punës çmojmë se u përmbahen normave dhe parimeve të njohura të së drejtës ndërkombëtare lidhur me qëllimin dhe zbatimin e “imunitetit të kufizuar” nga juridiksioni; trajtimin e akteve sipas natyrës e qëllimit të tyre, duke pasur parasysh edhe se në këtë gjykim nuk jemi përpara një akti publik (*acta iure imperii*), por përpara një akti privat (*iure acta gestionis*) që nuk cenon sovranitetin e shtetit tjetër; garantimin e drejtësisë, barazisë, paanshmërisë dhe procesit të rregullt ligjor në çështje të lidhura me konflikte të zakonshme civile (sikurse janë ato të punësimit), duke parashikuar mjete ligjore shteruese të mbrojtjes për palët; garantimin e zbatimit të ligjit të vendit ku ushtrohet puna (*lex loci laboris*) dhe parimit të moscenimit të thelbit të mbrojtjes së punëmarrësit; parimit të ekskluzivitetit a përshtatshmërisë, reale e substanciale, të lidhjes së çështjes në konflikt me gjykatën e një shteti të caktuar; parimet e së drejtës ndërkombëtare për imunitet nga përgjegjësia civile në konfliktet e punës, vetëm nëse është vendosur imuniteti absolut, apo është parashikuar në mënyrë të shprehur në marrëveshje bilaterale imuniteti ndaj juridiksionit edhe për mosmarrëveshjet e punës etj.

Parimet e lartpërmendura të së drejtës ndërkombëtare përshkojnë dhe ligjin themeltar të shtetit tonë, Kushtetutën, dhe janë inkorporuar edhe në dispozitat e Kodit të Procedurës Civile (nenet 37, 39, 40) dhe në Kodin e Punës (nenet 2, 3, 7 e vijues). Këto parime kanë qenë të njohura dhe janë parashikuar për t’u respektuar në mënyrë të shprehur nga vetë palët ndërgjyqëse në kontratën e punësimit të lidhur ndërmjet tyre, si për sa i përket ligjit të zbatueshëm, ashtu edhe juridiksionit të cilëve ata i nënshtrohen në rast mosmarrëveshjeje, juridiksionit gjyqësor shqiptar.

Në rast se do t’i bënim një interpretim të kundërt nga sa më sipër klauzolës së marrëveshjes, do të ndodheshim para një situatë ku interesat e palëve do të ishin dukshëm në raport joproporcional. Paditësi nuk do të dinte në cilën gjykatë të drejtohej dhe s’do të kishte asnjëherë mundësi efektive për të ushtruar të drejtën e padisë dhe për të rivendosur në vend të drejtat e shkelura. E kundërta ndodh me palën e paditur, e cila ka të gjithë mbrojtjen e duhur dhe të përshtatshme përpara gjykatave shqiptare.

Mbrojtja e parimeve themelore të cituara më lart ka gjetur zbatim dhe në një sërë vendimesh të GJEDNJ-së, qëndrimi i së cilës ka qenë në kufizimin e imunitetit shtetëror dhe zgjerimin e të drejtave të individit, duke i dhënë përparësi ushtrimit në mënyrë efektive të së drejtës së tyre për t’iu drejtuar gjykatës, si dhe një mbrojtje efektive të të drejtave të cenuara.

Ky qëndrim i GJEDNJ-së në lidhje me marrëdhëniet e punësimit dhe imunitetet e ushtruara nga ana e shteteve sipas Konventës së Vjenës, apo një marrëveshjeje ndërkombëtare, ka evoluar akoma më shumë në vendimet e saj të dhëna në vitin 2010 (*Cudak versus Lithuania, Vilho Eskelinen and other versus Finland*) etj., të cilat tregojnë se imuniteti absolut nuk ekziston, ai duhet të shqyrtohet rast pas rasti dhe se në çdo rast duhet t’i jepet përparësi të drejtës së individit për të pasur akses në gjykatë, të ruhet parimi i proporcionalitetit, gjykimin nga një gjykatë e paanshme dhe zhvillimit të një procesi të rregullt ligjor dhe brenda afateve të arsyeshme etj.

Në analizë të sa më sipër vlerësojmë se:

Për sa u përket përgjegjësive civile, të cilat nuk kanë lidhje direkte me objektin dhe qëllimin e veprimtarisë të anës së paditur (siç është në rastin konkret përgjegjësia civile që rrjedh nga konflikti i punës), kjo e fundit nuk mund të ketë imunitet përpara juridiksionit gjyqësor shqiptar.

Anëtarë: Evelina Qirjako, Ardian Dvorani